

NOV, IZREDNO VELIK USPEH SOVJETSKEGA ZNANSTVA

Znanstveni in politični pomen zadnjega vesoljskega poleta

Gre morda za odločilen korak na poti osvajanja vesoljstva - Ali obstajajo možnosti za rešitev nemškega vprašanja?

Sovjeti te dni popolnoma upravičeno slovesno proslavljajo nov, izredno velik uspeh svojega znanstva in svoje tehnike. Njihov šestindvajsetletni letalski častnik Herman Stepanovič Titov je namreč prvo človeško bitje, ki je preživelo 25 ur in 18 minut v vesolju in zaprto v vesoljski ladji Vostok (Vzhod) 2 več kot 17-krat obkrožilo Zemljo ter se naposled srečno vrnilo na zemeljska tla. Dogodek je toliko pomembnejši, ker še niso potekali štirje meseci, odkar je 12. aprila prvi vesoljski polet Jurija Gagarina presenetil ves svet. To pomeni, da Sovjeti ne verjetno naglo uresničujejo svoj načrt osvajanja vsemirja.

V ODSOTNOSTI TEZNOSTI

Medtem ko je Gagarinov polet dokazal, da se človek s pomočjo cele vrste silno zamotanih, a do pičice natančnih naprav lahko varno odtrže od Zemlje in jo enkrat obkroži ter nato na njej zdrav pristane, je pot majorja Titova pokazala, da človek lahko s pomočjo enakih naprav preživi več kot en dan v popolni odsotnosti težnosti, pri nizkem barometričnem pritisku in v omejenem prostoru vesoljske ladje, ne da bi utrpela kakšno škodo njegove umske in telesne sposobnosti. Zadnji polet je nadalje potrdil, da razpolagajo Sovjeti s sredstvi in napravami, s katerimi morejo ne samo poslati vesoljsko ladjo v prostor, ki je izven območja zemeljske težnostne sile, temveč lahko tej ladji določajo smer in omogočajo, da ob določenem trenutku srečno pristane na Zemlji. Ravno v tem pa je sovjetsko znanstvo znatno pred ameriškim.

Uradno je bilo sporočeno, da je Titov eno uro sam vodil vesoljsko ladjo, iz česar izhaja, da je Vostok 2 bil opremljen tudi z instrumenti, ki lahko delujejo neodvisno od naprav na Zemlji, ne da bi se pri tem v ničemer spremenil že vnaprej določen načrt poleta.

JEDEL JE IN SPAL

Toda pri tem poskusu je, kot smo že omenili, najvažnejše spoznanje, da je mogoče vesoljsko ladjo tako opremiti, da človek kljub pomanjkanju težnosti lahko v njej prebije več ur pri polnem zdravju in polni zavesti. Sovjetski znanstveniki so hoteli s tem poletom z gotovostjo zvedeti ne samo, če je človek sposoben leteti ure in ure v vesolju, temveč tudi, če more v takih pogojih hitro in natančno izpolnjevati vrsto zapletenih nalog, ki se zahtevajo od vsakega vesoljskega letalca.

Delovni program majorja Titova je bil že vnaprej natančno določen. Letalec je bil v radijski zvezi z oporiščem, od koder je odletel, kar so ugotovili tudi ameriški in angleški znanstveniki, ki so s pomočjo radijskih sprejemnih naprav slišali in vzeli na trak njegove pogovore. Na več kot 700 tisoč km dolgi poti je Titov tudi pridno beležil vtise, ki mu jih je vzbujal fantastični pogled na Zemljo in druga nebesna telesa. Med poletom je nadalje trikrat jedel in spal sedem ur ter 25 minut.

ZAKAJ JE TELOVADIL

Precej začudenja je vzbudila vest, da je letalec nekaj časa telovadil. Pozneje so pojasnili, da je to v zvezi s pomanjkanjem težnosti. Ker je med vesoljskim poletom težnostna sila enaka sredobežni, so vsa telesa in predmeti ter zato tudi človeško telo v vesoljski ladji brez teže. Z največjo lahko je zato mogoče vzdigniti najtežji predmet in sploh opravljati vsa dela, ne da bi bilo treba trošiti najmanjšo energijo. V takem stanju je Titov prebil kar 24 ur, medtem ko je Gagarin le 95 minut. Ker pa je znano, da v takih pogojih človekove mišice

otrpnejo, jih je bilo treba razživeti s telovadnimi vajami, kar je zlasti nujno med dolgimi poletmi.

Zdi se, da je ta uspeli poskus tudi odstranil bojazen, da bi dolgo bivanje na tesnem v vesoljski ladji, kjer je leta'ec obdan le s kopico nemih instrumentov, moglo škodovati človekovemu živčnemu sistemu. Ta bojazen je bila tembolj utemeljena, ker so pri ameriških poskusih ugotovili, da popolnoma zdrav človek ima določene duševne motnje, če dalj časa živi v tesnem prostoru, kjer razen naprav ni drugega živega bitja. Sovjeti so pa verjetno tudi to težavo premagali, saj so zdravniki potrdili, da je Titov med vsem poletom ohranil neokrnjene vse svoje duševne sposobnosti.

Izstrelitev zadnje sovjetske vesoljske ladje in njena vrnitev na Zemljo sta dokazala, da so sovjetski znanstveniki naredili nov in morda odločilen korak na poti osvajanja vesoljstva po človeku. Ni več daleč čas, ko bo mogoče postaviti izven območja Zemlje oporišča, s katerih bodo znanstveniki opazovali druga nebesna telesa in ki bodo lahko postala nekakšne vmesne postaje na človekovem poletu na Luno.

„Podpisali bomo mirovno pogodbo“

Velik uspeh sovjetskega znanstva sovpa da na žalost s časom hudo napetih odnosov med Vzhodom in Zahodom. Zato se samo po sebi razume, da drzni vesoljski polet ima tudi določen politični in vojaški pomen. Ponovno je bilo na primer potrjeno, da razpolagajo Sovjeti s tako natančnimi napravami, ki lahko ponesejo atomske in jedrske bombe na katerokoli točko zemeljske oble. Sam Nikita Hruščev je ob sprejemu, ki ga je v Moskvi priredil na čast letalcu Titovu med drugim izjavil, da more Sovjetska zveza danes zgraditi jedrsko bombo, katere uničevalna sila je enaka 100 milijonom ton tritola, in izstrelek, kateri je sposoben, da jo spusti nad vnaprej določenim mestom. V vojaškem pogledu se torej Sovjetom ni treba bati Zahoda.

Razumljivo je tudi, da sovjetski prvaki skušajo od novega znanstvenega uspeha iztisniti tudi določene politične koristi, zlasti danes, ko se bije diplomatski boj za ureditev nemškega in berlinskega vprašanja. Kmalu po pristanku majorja Titova je Hruščev imel govor, v katerem je med drugim poudaril, da je Sovjetska zveza trdno odločena podpisati mirovno pogodbo z obema

Nemčijama, ali pa tudi samo z Vzhodno Nemčijo. To vprašanje je treba urediti, je dejal sovjetski prvak, ker »se ne more dovoliti, da bi se zahodni Berlin spremenil v novo Sarajevo«. Ponovno je tudi obrazložil svoj načrt, po katerem bi zahodni Berlin postal svobodno mesto, ki bi mu bile zajamčene proste zveze z zunanjim svetom.

»Če bi zahodnjakom uspelo ostati v zahodnem Berlinu — je dejal Hruščev — bi s časom pričeli zahtevati, naj se Nemčiji vrnejo ozemlja, ki so bila po drugi svetovni vojni dodeljena Poljski in Češkoslovaški, in bi hoteli nadalje spremeniti socialistični družbeni red v vzhodni Evropi.«

Sovjetski predsednik je hkrati poudaril pripravljenost svoje vlade, da vzame v pretres tudi predloge zahodnjakov. Italijanski ministrski predsednik Fanfani, se pravi zadnji državnik z Zahoda, ki je imel politične razgovore s Hruščevom, je v soboto ob povratku v Rim izjavil, da obstajajo določene možnosti za sporazum s Sovjeti. Kakšne so te možnosti, še ni natančno znano, vendar je že danes jasno, da po tolikih svečanih izjavah zahodnjaki ne bodo mogli odvrniti

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 13. avgusta, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Dimnikar in sreča«, mladinska zgodba (Jože Zupan), igrajo člani RO; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Tamburaški zbor »Plavi Jadran« in »Veseli pevci«; 16.00 Popoldanski koncert; 17.00 Tivornica sanj, obzornik filmskega sveta; 18.00 Turistični razgledi; 19.00 Nedeljski vestnik; 20.30 Solisti z orkestri; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Marija v nebo vzeta« (Martin Jevnikar); 21.30 Koncert Zagrebškega Godalnega kvarteta, Despič: Kvarter; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 14. avgusta, ob: 19.00 Baletna glasba — Johann Strauss jr.: »Lepa Donava« — balet; 19.30 Znanost in tehnika — Slavko André: »Vsemirsko letalo Leteči hladilnik«; 20.30 Jacques Offenbach: »Hoffmanove pripovedke«, opera v treh dejanjih. Približno ob 21.25 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.55 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 15. avgusta, ob: 8.30 Praznična matineja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Zgodba o golobu pismonošiu«, mladinska zgodba (Tončka Turk), igrajo člani RO; 15.00 Skladbe bratov Benjamina, Gustava in Lojzeta Ipavca; 15.40 Videmski Jazz-kvartet; 17.00 »Soha svetega Boštjana«, igra v enem dejanju (France Bevk), igrajo člani RO; 18.30 Petrič: Druga simfonija. Orkester Jugoslovanske RTV vodi Bogo Lesković; 19.00 Glasbena skrinjica, oddaja za mladino (dr. Gojmir Demšar); 19.30 Življenja in usode — Vinko Suhadolc: »Arhitekt Le Corbusier«; 21.00 Za kulisami II. svetovne vojne — S. Martelanc: »Tajna armada«; 21.30 Recital pianista Emila Guillelma. Na sporedu so Čajkovskega, Prokofieva, Šostakoviča in Debussyjeve skladbe; 22.00 Obrisi ekspresionistične poezije v nemški književnosti — Janez Hriber: »Uvod — Richard Dehmel«.

• SREDA, 16. avgusta, ob: 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih: »Veliki trg ali Piazza Unità«; 21.00 »Kupil sem staro škaflo«, radijska zgodba (Roderick Wilkinson - Franc Orožen), igrajo člani RO; 22.30 Gershwin: Koncert v F-duru za klavir in orkester. Rimski Simfonični ork. RAI-TV vodi Artur Rodzinski. Pianist-solist: Julius Katchen.

• ČETRTEK, 17. avgusta, ob: 19.10 Folklorja z vsega sveta; 19.30 Na vakance! Beleške študentom na počitnicah; 21.00 Znani dirigenti: Dimitri Mitropoulos — Borodin: V Srednjeazijskih stepah, Čajkovski: Simfonija št. 5 v e-molu, op. 64, Strawinski: Petruška, šaljivi prizori v štirih slikah. Približno ob 22.00 Književnost — Martin Jevnikar: »Zgodovina slovsstva Bruna Meriggija«.

• PETEK, 18. avgusta, ob: 19.10 Komorni jazz: Oktet Valdambri; 19.30 Obletnica tedna — Josip Tavčar: »Grazia Deledda — Ob 25-letnici smrti«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Garibaldinski pisatelji — Jože Seražin: »Gioacchino Toma«.

• SOBOTA, 19. avgusta, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 14.45 Vokalni kvartet »Večernica«; 15.30 Tržaški obiski: »Opčine«; 18.30 Iz del slovenskih skladateljev: »Marij Kogoj«; 19.30 Zena in dom; 20.40 Celjski komorni zbor; 21.00 »Simbolični krivec«, enodejanka (Aldo Fetonte - Franc Jera), igrajo člani RO; 21.30 Znani valčki in tangi.

TEDENSKI KOLEDARČEK

13. avgusta, nedelja: Janez
14. avgusta, ponedeljek: Evzebij
15. avgusta, torek: Vnebovzetje Device Marije
16. avgusta, sredo: Rok
17. avgusta, četrtek: Hijacint
18. avgusta, petek: Helena
19. avgusta, sobota: Marjan, Ludvik

GLASBA POD PETO

Elegantne in seveda tudi bogate ženske so si v New Yorku izmislile zopet eno modno norost. V zgornji del visokih pet na čevljih si dajo vdelati poseben glasbeni »box« ali strojček. Ko damica pritisne z nogu malo bolj na peto, se orkestrionček oglasi in zapoje melodijo ali pa plesni ritem. Kadar bodo še pri nas vpeljali ta dragi izum, ne bo treba niti godcev več. »Cha-cha-cha« bodo plesali kar po ulicah in v uradih.

Pomembno zborovanje v Beogradu

Zanimanje za zborovanje nevezanih držav v Beogradu vedno bolj narašča. Ko feenca je sklicana za dne 1. septembra. Udeležila se ga bo velika večina držav, ki ne pripadajo ne zapadnemu ne vzhodnemu bloku. Poglavitna sklicateljca sta Tito in predsednik Združene arabske republike Naser. Dolgo časa je oklevala Indija. V začetku tega tedna je pa indijski prvi minister Nehru javil na zborovanju kongresne stranke, da je tudi Indija spoznala veliko važnost sestanka voditeljev nevezanih držav; zato bo pri njem tudi aktivno sodelovala. Beograjski sestanek bo obravnaval kot poglavito točko, kako utrditi svetovni mir spričo negotovosti, katero vzbuja politika obeh svetovnih velesil. Skupino nevezanih držav tvori večina afriških in azijskih držav. Kaže, da se mu bodo pridružile tudi nekatere južnoameriške republike, ki nočejo več veljati samo za drobiž v politični igri dveh velikih.

Politični nogomet

Zadeva z Berlinom postaja po mnenju Nikite Hruščeva nekakšna igra, kot je nogomet. V razgovorih z ameriškim ministrom Mac Cloyen ob Črnem morju je rekel, da je ta izmenjava političnih poslastic podobna igri z žogo. Eden jo brcne naprej, drugi na-

OBVESTILO

Naročnike in bralce opozarjamo, da zaradi običajnih poletnih počitnic prihodnja številka Novega lista izide v četrtek, 24. avgusta.

Uprava

zej. Vendar je priznal, da mora Sovjetska zveza računati tudi na ugled Združenih držav, kar bi pomenilo, da noče sovjetski pravak zapreti vseh vrat za pogajanja. Malo prižge plamen, pa ga spet pogasi; prava vroče - mrzla vojna za razgrete živce. Sam Hruščev priznava, da je v primeru vojne zelo dvomljivo, ali bo mogla katera izmed obeh velesil odnesti zmago. V isti sapi je pa Mac Cloyu zatrdil, da, če bo poslala Amerika eno divizijo v Nemčijo, bo on poslal dve.

Kennedy pa tudi misli na divizije. Na seji vrhovnega obrambnega sveta je generalni štab sklenil, naj se postavijo v vojno stanje tri divizije, ki se sedaj nahajajo na vežbanju. S temi četami imajo Združene države že 14 divizij, popolnoma pripravljenih za boj. Kennedyjeva odločnost tudi vpliva na kolebanje sovjetske vlade.

Zadnje njene ponudbe so že bolj umirjene. Hruščev je pripravljen skleniti mir z Vzhodno Nemčijo in zavarovati svoje interese v vzhodni polovici Berlina, medtem ko prepušča zaveznikom njih pravice v zapadnih okrajih. Prehod v obe polovici bo urejen s posebnimi pogodbami. Berlinski župan Brandt pa je postavil zahtevo, naj se meščani s plebiscitom obeh polovic izraziijo, pod katero oblast hočejo. Ljudskega glasovanja pa ne mara vlada v Pankowu, ker opazuje, koliko ljudi prebegne v zapadno polovico.

Zatorej bo Berlin še nekaj časa kot velika žoga, ki si jo dva velika brata pod no-

Uostok in vera

Polet Titova v osvetje in obkroženje zemlje je vzbudilo vse mogoče komentarje. Zašli so že na versko razglabljanje. Torkova številka vatikanskega glasila Osservatore Romano odgovarja sovjetski Pravdi, ki je pisala, da »pomeni obvladovanje osvetja zmago materializma in hud ter grenak udarec idealizmu, veri in mračnjaštvu«. Osservatore pripominja, da je resnica le ena in celovita. Dosežki znanstvenih izsledkov in uporaba tehnike razširjajo sicer obzorje človeškega znanja, a so le koraki, ki približujejo človeka k edini veliki resnici.

Veliki uspehi Gagarinovega in zadnjega poleta proti zvezdam, piše Osservatore, bodo morda pri bodočih rodovih vzbujali le pomilovalen nasmešek kot Carduccijsva oda, v kateri je opisoval novi izum lokomotive in slavil, da bo dim iz nje pregnal »meglo mračnjaštva«.

Zadnja ura mu bije

Glavni državni pravdnik Gedeon Hausner je začel v torek z velikopoteznim obtoževalnim govorom proti nacističnemu krvniku Adolfu Eichmannu. Govor je trajal do danes. Hausner zahteva za obtoženega esesovskega podpolkovnika smrtno kazen, kar ie že ves svet tudi pričakoval. Obtoženeec se je dva tedna branil. Hausner pa pobija njegove jalove in lažnive zagovore točko za

točko. Glavna Eichmannova obramba, da je izvrševal samo ukaze višjih, se je zrušila v prah, ko je državni pravdnik poudaril, da krvnik morda res ni vsakemu krajevne-mu oblastniku posebej dajal ukaze za pobijanje Judov, pač pa je neovrgljivo dokazano, da je bil prav on osrednje gibal pri vseh pripravah za pomor sedmih milijonov Judov. Vsi njegovi tovariši priznavajo Eichmanna za največjega mojstra pri u- i- e- vanju judovskega ljudstva. Kvi nedolžnih žrtev vpije do neba.

Kot udarci s kladivom so odmevale pretresljive besede obtožbe v mrtvaško tihi dvorani. Sam Eichmann ni mogel v svoji stekleni celici več prikrivati nervoznosti. Njegov jedki cinizem zatemnujejo že smrtne sence.

Vesoljski polet

(Nadaljevanje s 1. strani)

Sovjetske zveze od sklepa, da enostransko podpiše mirovno pogodbo s komunistično Nemčijo. Sporazum je verjetno mogoče doseči glede ureditve zahodnega in morda tudi vzhodnega dela Berlina, a Vzhodna Nemčija je stvarnost, s katero bodo tudi znanjaki kljub Adenauerjevemu nasprotovanju morali računati.

Jasno je, da katerakoli drugačna politika vodi v vojno, po kateri pa bi zaradi jedrskega orožja, ki ga oba tabora imajo v izobilju, ne bilo ne zmagovalcev ne premagan-

Avgust se ne zataji

Že stari Rimljani so praznovali in iskali počitka, ko so bile v koledarju naznanjene »Feriae Augusti«, kar pomeni počitnice v mesecu cesarja Avgusta. V teh dneh, po katerih izvaja svoje ime tudi italijanski »feragosto«, je vse bežalo iz kuhalice v Rimu na hladno morsko obalo v Ostijo ali Baje. Samo proletariat je prodajal lenobo pod stebrišči razkošnih vil in templjev ter zabavljaj nad razkošnostjo bogatih patricijev, katerim niso manjkali za poslastico pri večerji niti pavji jeziki.

»Nil novi sub sole« (Nič novega pod soncem) je tudi takrat vzdihoval kak reven intelektualec in si brisal z ruto znojno čelo. Podobno je tudi danes. Ljudje se niso dosti spremenili, narava pa je ostala tudi v bistvu še ista. Za najbolj vroči mesec v letu, za avgust, pa velja še prav posebej ta sodba. Prejšnji mesec julij je vsa ugibanja ugnal prav v kozji rog. Začelo se je z lepim vremenom. Do 5. julija je toplomer lezel navzgor do 31 stopinj. Naslednji dan, 6. julija, se je pa premislil in je zlezal navzdol na 23 in še manj stopinj. Nebeške zatvornice so se odprle, začelo je deževje in nalivi skoro do konca meseca. Ta in oni je modro pripomnjal: »Eh, te atomske bombe...«

Avgust je pa spet vse spravil v pravi tir. Živo srebro potiska navzgor, tako da so v Florenci dosegli že srednjo temperaturo 34 stopinj, v Trstu pa že 32. »Avgustove počitnice« ali pri nas dnevi okrog velikega šmar na se obetajo vroči kot po starem. Čas melon, mrzlih pijač in kislih kumaric je tu. Kdor more, si poišče hladnega zavetja pod drevjem ali v vodi, ubogemu kronistu pa ne preostane drugo, kot da modruje o vročini in vošči vsem bralcem prijeten odih, kjerkoli ga bodo našli.

Sam je kriv

Najvišje sodišče v Nemčiji je razsodilo, da je vsakdo sam kriv, če ne bere časopisov in ne posluša radijskih oddaj. Neki posestnik se je namreč pritožil na občino, da ni še dobil izplačane vojne odškodnine zaradi francoskih vojaških rekvizicij. Občina je odgovorila, da je bil rok zapadlosti objavljen po časopisih in po radiu in da tožniku nič ne pritiče. Ta pa se je pritožil na prizivno sodišče z vzvišenim izgovorom, da on sploh ne bere časopisov, ker ga prav nič ne zanimajo. Sodnik je tožbo odbil z odločbo, da škoda, ki izvira iz premalega zanimanja za javne koristi, pade na krivca samega. Časopisi in radio so danes za vsakogar nujno potrebni, kot včasih razglasi pred cerkvijo.

Moč stare navade

Angleži so v svoji zunanji politiki napredni ljudje, v marsičem se pa še trdno držijo starih navad. V računanju imajo še vedno svoj stari valutni sestav. 1 funt sterling je 20 šilingov po 12 pence. Pri meri in uteži tudi računajo po svoje, čeprav postane pri mednarodni trgovini vse zapleteno. To težavo so spoznali prav zadnje dneve v gospodarskem ministrstvu, katero je naročilo vsem podrejenim uradom, naj še pred koncem leta preuredijo vse delo na decimalni sistem, kot ga imajo vse druge države na svetu.

NOVICE

Beseda južnotirolskega škofa

Msgr. Gargitter, škof v Brixenu in apostolski administrator v Tridentu, je na vse svoje vernike in duhovnike obeh jezikov naslovil posebno pastirsko pismo, ki je v tesni zvezi z zadnjimi dogodki na Južnem Tirolskem.

V uvodu škof omenja psalmistove besede, »da se delavci zaman trudijo, če Gospod ne zida hiše«. Neuspeh človeškega prizadevanja za mirno rešitev južnotirolskega vprašanja, pravi škof, nas spominja na te besede. Težave, ki stiskajo deželo, so opomin, naj se ljudstvo vrne k pravi veri očetov. Zato poziva najvišji cerkveni dostojanstvenik nemške manjšine, naj se zlasti posvečuje nedelja. Določa posebne molitvene ure s prošnjami za domovino ob nedeljah med obema mašama dopoldne, ali popoldne pred blagoslovom.

V drugem delu poslanice se škof obrača na politike in oblastnike, kajti poleg molitve se je treba tudi potruditi za pravično ureditev miru v deželi. Pri tem pripominja, da nasilna sredstva ne bodo prinesla pravičnega miru.

V predzadnjem odstavku pastirskega pisma pa cerkveni knez prosi vse organe javne varnosti, naj ravnajo človeško pri hišnih preiskavah in naj se tudi z ljudmi v preiskovalnih zaporih ravna tako, kakor je v skladu z dostojanstvom človeške osebe.

Na koncu pravi brixenški škof, da je v okviru svojega poslanstva nastopal pri vseh oblasteh, te in druge strani, »za mirno in pravično rešitev južnotirolskega vprašanja. Ne sovraštvo, marveč ljubezen in pravica morata odnesti zmago.«

Zopet bombe

Že nekaj dni se ni več slišalo o bombnih atentatih na Južnem Tirolskem. V noči od ponedeljka na torek so pa neznanci zopet podložili plastično razstrelivo na dveh krajih. V zgodnjih jutranjih urah so vrgli v zrak steber električnega daljnovoda v dolini Venoste pri Meranu. Električne žice so pa še obvisle na drogovi, tako da ni bil ukinjen tok, ki dovaja energijo v tovarne Montecatini v Milanu. Drugi atentat je bil namenjen v torek ponoči na železniško progo čez Brenner blizu postaje Mezzocorona. Šest minut pred napadom je vozil brzovlak v Innsbruck, zato tudi ni bilo hušjih posledic. Oblastva vedno preiskujejo, a pravih krivcev ne morejo izslediti.

LAČNI IN SITI NEMCI

V Vzhodni Nemčiji so začela hudo primanjkovati celo najpotrebnejša živila. Pomankanje se kaže tudi pri krompirju, katerega delijo na živilske izkaznice, čeprav je bilo krompirja vedno na pretek. Oblastva dolžijo kmete, da jim primanjkuje socialne miselnosti in da zato manjka tudi krompir. Dobrodelne organizacije iz Zapadne Nemčije so ponudile rojakom na vzhodu dovoz obilnih živilskih zalog. Vlada v Pankowu je pa ponudbo odbila, češ da je žaljiva za državo, v kateri ničesar ne manjka. Vrhu vsega je izdala še poziv, naj pridejo vsi revni otroci iz Zahodne Nemčije čez počitnice na brezplačno rejo v Vzhodno Nemčijo. Tako se po politični liniji in na višji ukaz igrajo lačne in site Nemce.

Povišane voznine

Ministrstvo za promet je javilo, da niso utemeljene govorice, o 30-odstotnem povišanju voznin na medkrajevnih avtobusnih progah. Ministrstvo pojasnjuje, da breme za izboljšanje plač osebju ne predvideva potrebe po tolikšnem povišku. Cena voznin se bo pa kljub pojasnilu zvišala, in sicer od 20. avgusta dalje za približno 15 odstotkov.

170-letnica prvega kolesa

Danes se govori samo o satelitih, sputnikih in lunikih. Prej se je tudi dosti pisalo in čitalo o izumih lokomotive, letala in drugih prometnih sredstvih. Najmanj se pa ve, kako se je razvilo danes še vedno najbolj uporabljeno prometno sredstvo — kolo.

Prvi izumitelj je Francoz de Sivrac. Leta 1791 je iznašel svoj »velociped«, ki je bil še ves iz lesa; tudi obe kolesi. Z današnjim dvokolesom ni imel skoro nič skupnega. Velociped ni imel ne pedalov, še manj zavore ali krmilo. Z njim se je moglo drveti le po strmini navzdol, po ravnini ga je pa bilo potrebno potiskati z nogami. Edino to so spoznali, da je na kolesu, če se giblje, mogoče obdržati ravnovesje.

Dvajset let pozneje je izumil baron von Drais kolo s krmilom spredaj. Tudi to kolo je bilo potreba potiskati z nogami in je bilo le malo boljše od prvega velocipeda.

Šele l. 1851 je Nемеc Fischer namestil pedale na sprednje kolo, ki je bilo dosti višje nego zadnje. Še pred prvo svetovno vojno je znani prodajalec primitivnih koles Fran Batjel junačil po goriških ulicah na takem nerodnem »kenguruju«. Padec s tako

visokega kolesa je zahteval vsaj nekaj pomljenih reber.

Leta 1885 je prišlo v navado kolo s pedalom in zobatim kolesom za prestavo. Še bolj se je razvilo kolesarstvo, ko je angleški zdravnik Dunlop izumil zračnico in gumijast plašč. Sprva se zračnice niso uveljavile, ker jih je bilo težko krpiti in napolniti z zrakom. Ko so leta 1900 iznašli še posebni način zaviranja na »Torpedo«, je postalo dvokolo dokončno podobno današnjemu.

Kot prometno sredstvo se je hitro razširilo po vsem svetu. Pripomogle so tudi kolesarske dirke.

Nastale so v Italiji, in sicer v Milanu l. 1870. Začele so se ustanavljati tudi kolesarske zveze; prva »Unione velocipedistica italiana« že leta 1884 v Turinu. Prve dirke v večjem obsegu so se pa začele leta 1895. Sto dirkačev je tekmovalo na 700 km dolgi progi Milan - Rim. Vse se je tedaj čudilo drznemu poskusu. Dirkače je sprejela v Rimu med strašnim nalivom velikanska množica meščanov. Športno zanimanje za dirke pa od takrat ni več pojenjalo, čeprav se kolo že umika motornim vozilom.

9 Tržaškega

Zaradi pomanjkanja plaže v Devinu-Nabrežini

Razvoj tujkega prometa v hudi nevarnosti

Obalni pas, ki se nahaja v območju devinsko-nabrežinske občine, je prve dni tega meseca nekoliko oživel. Prišlo je nekoliko večje število tujcev kot prejšnja dva meseca, čeprav se še vedno pozna, da manjka precejšnje število Avstrijcev in Nemcev, ki so doslej vselej bili naši najzvestejši gostje. Niso nam sicer še znani uradni podatki o letošnjem poteku tujkega prometa, vendar je že danes gotovo, da bodo statistični izsledki zgornje trditve popolnoma potrdili.

To stanje je v prvi vrsti posledica napehlih odnosov med Italijo in Avstrijo ter zlasti posledica ukrepa rimske vlade, ki je v zvezi z atentati na Južnem Tirolskem odredila, da smejo avstrijski državljani potovati v Italijo le s potnimi listi z italijanskimi vizumi.

Toda kdor pobliže spremlja razvoj tujkega prometa v občini Devin - Nabrežina, je gotovo spoznal, da vzrok letošnjega zastoja ni le spor med omenjenima državama, temveč tudi nekaj drugega. Na vsem tem obalnem področju ni dovolj plaže in še tisto malo, kar je je, ni vedno primerno urejena. Ob vsej obali od Štivanu do sesljskega zaliva prave plaže sploh ni, če izvzamemo tistih nekaj kv metrov v devinskem portiču. Skoraj vso plažo v sesljskem zalivu imata v zakupu dva zasebnika (uprava devinske graščine in Castelreggio), o katerih

Devinski portič

pa ni mogoče trditi, da zanjo skrbita, kot bi bilo treba. Neurejena in nesmotrno izkoriščena je zlasti plaža vzdolž bivšega kopališča, ki ga je vodila graščinska uprava.

Da ni dovolj plaže, so že ugotovili mnogi tujci, ki so zaradi tega izbrali drug kraj za svoje počitnice, kjer se jim za sončenje ni treba stiskati kot ribe v škatlah. Lepa in precej velika plaža bi se lahko uredila med devinskim portičem in begunskim naseljem pri Štivanu, in sicer v kraju, ki ga domačini imenujejo »sakoda«. Lastnik tamkajšnjega zemljišča ob morju je bila devinska graščina, ki pa ga je pred kratkim prodala nekaterim zasebnikom. Govori se, da bodo novi lastniki zgradili na omenjenem zemljišču več vil, zaradi česar bo dohod k morju kratkomalo onemogočen.

Če se bo to zgodilo, je jasno, da bo tujski promet na področju Devina in tudi v bližnji okolici prejel hud in nepopravljiv udarec ter ne bo gotovo več mogoče računati na njegov razmah. V devinskem portiču

že danes tako rekoč ni več prostora za kopanje in tudi v Sesljanu ga primanjkuje. Ostane zato le obala ob nabrežinskem bregu, ki pa danes še ni urejena, dohod k morju pa je zaradi strmine zelo otežkočen.

Spričo tako slabe perspektive bi morala krajevna in druga oblastva čimprej nekaj učinkovitega ukreniti, saj je vendar nedopustno, da bi si nekaj petičnih gospodov kratkomalo osvojilo tako velik del plaže, od katere bi lahko imela ogromne koristi vsa skupnost.

Mislimo, da ima občina sedaj vso pravico, da se z vso resnostjo spopade s tem vprašanjem ter se posluži vseh sredstev, ki ji daje na razpolago zakon za obrambo javnih koristi. Sodimo nadalje, da bi se občina v tem primeru ne smela bati tudi kakih večjih dolgov, temveč najela večje posojilo, s katerim bi lahko uredila obalo in dohode k morju ter s tem najučinkoviteje omogočila razvoj tujkega prometa ob svoji obali.

Nerazumljivo ravnanje

Na pobudo Slovenske prosvetne zveze bi pred nekaj dnevi morala folklorna skupina »Tanec« iz Skopja prirediti v Trstu »Večer narodnih pesmi in plesov«. Ko so bile vse priprave zaključene in so časopisi že napovedali prireditev ter vabili občine, naj se je udeleži, je iz Beograda dospela vest, da člani folklorne skupine ne morejo odpotovati, ker ne dobe vizuma za Italijo.

Pri vsem tem je zanimivo, da ni v Trstu nobenega oblastnika, ki bi znal pojasniti vzroke, zaradi katerih je pristojni italijanski konzulat v Jugoslaviji odbil prošnjo za vizume. Ker vemo, da so organizatorji izpolnili vse, kar je predpisano, da se kulturni večer lahko priredi, moremo upravičeno sklepati, da se za to zadevo skriva kaj drugega. Vsa stvar je toliko bolj čudna, ker živimo v času čedalje tesnejšega italijansko-jugoslovanskega gospodarskega sodelovanja in v dobi, ko se med obema državama sklepajo kulturni sporazumi.

Zavrnitev vizuma članom folklorne skupine iz Skopja in dejanska preprečitev kulturne prireditve, namenjene tržaškim Slovincem, pa sta naravnost nerazumljivi, če se spomnimo na izjave zunanjega ministra Segnija, po katerih morajo biti narodne manjšine činitelj zблиževanja med narodi in državami.

Končno se nam samo po sebi vsiljuje vprašanje, ali ne morda tiči za vso to stvarjo zloglasna recipročnost, ki je v zadnjih časih postala že običajna pretveza, da se tukajšnji manjšini ne priznavajo obljubljene pravice.

ZA TRŽAŠKO UNIVERZO

Rektor tržaške univerze je naslovil na vladnega predsednika ponoven poziv, naj se poskrbi za finančno pomoč tej najvišji tržaški znanstveni ustanovi. Res je vlada nakazala tržaškemu vseučilišču več kot drugim v državi, toda nakazani zneski so še premajhni za dostojen razvoj. 570 milijonov,

določenih za nove stavbe, bodo požrle že cene za stavbišča. Z ostalimi fondi se bodo mogli izpolniti kvečjemu štirje inštituti na inženirski fakulteti. Ob začetku akademskega leta je rektor Origone izjavil, da se tržaška univerza z dosedanjimi sredstvi niti ni še prav rodila. Potrebni je vsaj še 900 milijonov za delno ureditev nujno potrebnih znanstvenih inštitutov.

Opčine:

PAZIMO NA SVOJE OTROKE

Na Opčinah in tudi v mestu se še vedno govori o hudi nesreči, ki se je prijetila konec zadnjega tedna v bližini tukajšnjega begunskega taborišča in ki je terjala smrt dveh nedoraslih otrok. Kot znano, je skupina otrok iz taborišča našla med skalami staro italijansko ročno granato ne da bi se zavedala, da ima pred seboj zelo nevaren predmet. Eden izmed otrok je začel s kamnom tolči po granati, a ta se je nenadoma razpočila ter ubila dva dečka — bratca, enega pa hudo ranila.

Ob tem tragičnem dogodku je treba odgovorna oblastva ponovno opozoriti, da bi se morala vsa zemljišča na našem Krasu temeljito preiskati, ker je tu pa tam gotovo še kaj nevarnega razstreliva, ki lahko povzroči prebivalcem nepopravljivo škodo. Zaloigra na Opčinah obenem uči, da morajo starši paziti na svoje otroke.

Beneška Slovenija

ZAPUŠČENA ZEMLJA

Vprašanje izseljevanja v vzhodnih občinah videmske pokrajine zavzema vsako leto večji obseg. V prvi vrsti so prizadete občine v Karniji in v Beneški Sloveniji. Mnogi zaselki in vasi so po podatkih delavskega pokrajinskega urada popolnoma brez prebivalcev; drugod manjka delovna sila za obdelavo zemlje. Zapuščena polja in travniki kličejo po rokah, ki jih bodo preorale in posejale, a te roke služijo v tujini. Toda nekaj je tudi takih izseljencev, ki jim gre samo za udobnejše življenje. Mnogi, zlasti med ženskami, se podajo v svet za varljivim zaslužkom brez delovne pogodbe v žepu. Po podatkih delavskega pokrajinskega urada se izseli iz Furlanije vsako leto 30.000 oseb. Samo majhno število teh si predhodno poskrbi redno delovno pogodbo. Drugi pa zapuste rodne kraje s turističnimi potnimi listi in si šele v tujini iščejo delo, po navadi slabše, ker so nezaščiteni. V prvih petih mesecih letošnjega leta je odšlo v tujino že osem tisoč ljudi. Večina jih odhaja na tako imenovano sezonsko delo, s pogodbo za pol leta ali več. Sezonski delavci, ki odidejo v izvenevropske dežele, se pa le težko več vrnejo. Največje število delavnih sil se usmeri v Nemčijo, neporočene ženske pa po večini v Švico.

Izseljevanje iz gorskih občin, med temi najbolj iz slovenskih, postaja tudi po poročilih Delavskega urada, zelo zaskrbljivo vprašanje.

FOJDA

Čudni so nekateri starši in brezbrizni do svojih otrok, posebno kadar niso ti popolnoma normalni na telesu ali na duhu. Tak primer smo imeli tudi v Fojdi. Družinska mati Marija Shauli, poročena Colussa ima dva sinova, 11-letnega Emila in 17-letnega Angela. Kljub temu, da je drugi sin že

SV. GORA

Prejšnjo nedeljo so od vseh strani lezle množice romarjev na Sv. goro; nabralo se jih je nad tri tisoč. Izredna slovesnost jih je privabila na goro. Bivši grgarski župnik msgr. Filipič je v Marijini baziliki, ki stoji na grgarskem ozemlju, ponovil zlatomašno slavlje. V natlačeno svetišče sta zlatomašnika spremljala v slovesnem sprevedu sobratov in sorodnikov krški škof dr. Srebrnič, ki je slavljencu pridigal že kot novomašniku pred pol stoletjem, in frančiškanski provincijal. Pred slovesno mašo so si v okrašenih cerkvi sledili pozdravi mladine. Pri maši sta asistirala msgr. Novak in Velci iz Gorice. Jubilant pa je v resnem in šaljivem tonu, kakor zna le on sam, orisal svojo veselo in bridko življenjsko pot. Svečanost je povzdignilo ubrano petje grgarskega zbora. Po zahvalni pesmi je škof Srebrnič podelil svoj blagoslov. Pri svečanem obedu v samostanu je izrekel čestitke krški škof, nakar je spregovoril še msgr. Velci; zastopnik goriških Slovencev pa je prinesel jubilanu voščila za še vedno uspehov polno delo.

GORIŠKI OBCINSKI SVET

Na ponedeljkovi seji je goriški mestni svet sprejel nekaj nujnih sklepov. Ena izmed važnih točk dnevnega reda je bila razprava o novem prostoru za mestno smetišče in odpadke. Doslej so vso to nesrečo

- *Kanalška dolina*

odraščena, je večkrat oba pretepa in ju silila, da sta morala otroka beračit od hiše do hiše ter prinašala domov priberačeno blago. Sodnija je temu žalostnemu življenju naredila konec in mati se bo morala za svoja dejanja zagovarjati.

FUZINE

Nedeljski turistični promet je dosegel višek v sedanji sezoni tudi v naših oddaljenih dolinah. Veliko število izletnikov — samo na prehodu čez Kokovo so našli 3000 avtomobilov — je namesto k morju raje poiskalo hladila v naših predalpskih krajih. Ob mangrskih jezerih ni še bilo nikoli toliko tujcev. Neprenehoma je delovala tudi žičnica na Sv. Višarje. Cesta na Fužine in dalje proti obmejnemu prehodu na Rateče je bila ves dan živahna in polna izletnikov. Gostišča pričakujejo za sredino avgusta še večje dobičke.

PONTEBA

Pri železniškem cestnem prehodu južno od Pontebe sta v nedeljo trčila z vso silo dva avstrijska avtomobila. Pri nesreči, ki se je pripetila iz gole neprevidnosti, je bilo šest turistov huje ranjenih, trije pa laže. Nepoškodovan pa je ostal 20-letni šofer, ki je baje prvi trčil v nemški Mercedes. Oba avtomobila sta popolnoma razbita.

Na pontebanski cesti je bilo v nedeljo še več drugih nesreč. Na cesti iz Osoppa v Humin se je zaletel v obcestni zid zdravnik Laurora. Predel je zid in obležal z razbito lobanjo.

Tudi na ovinku ceste proti jezeru Cavazzo sta trčila Goričan Bruno Stabile in neki avto Škoda, ki je drvel proti Vidmu. Najbolj se je poškodovala 18-letna hči Stabila, katero so morali takoj prepeljati v bolnišnico v Humin.

nabirali in tudi izbirali v »škavaconu« pod Štandrežem. Vsako leto ga je občina oddajala v najem. Dobri gnoj so štandreški kmetje odpeljali na svoje njive, različne druge odpadke je pa najemnik odbiral in je za to izkupil lepe denarce. Dugo mestno smetišče se nahaja blizu križišča v Ločnik in Podgoro, pri Madonnina.

Oba kraja sta pa danes že v središču novih naselij in je zato iz zdravstvenih razlogov nujno potrebno, da se smrdljiva smetišča prenesejo kam daleč izven mesta. Saj ne manjka primernih prostorov na desnem bregu Soče proti Majnici.

Svetovalci so razpravljali tudi o imenovanju neke mestne ulice na čast pokojnemu nadškofu Margottiju. Za okrepitev tujskega prometa so pa sklenili, naj se dodeli posebna nagrada za odkup ene slike na drugem slikarskem tekmovanju, ki bo v Števerjanu. No, nič hudega za kakih dvajset tisoč lir, turizem v Števerjanu se pa s tem ne bo dvignil.

ZOPET OPOMIN

Mnogi starši so se že oddahnili, ko so zdravstveni uradi sporočili, da je otroška paraliza, ki je v goriški pokrajini terjala precej žrtev, že skoraj ponehala. Zato je tudi mnogo družin zanemarilo cepljenje svojih otrok proti tej nevarni morilki.

Nemarnost se je izkazala za zelo nevarno. Prejšnji teden je namreč ta bolezen napadla enajstletno Ano Marijo Breščak, bivajočo s starši v ulici sv. Antona 8. Ohromeli so ji kar nenadno spodnji udje. Deklenco so prepeljali v goriško bolnišnico. Zdravniki so opazili, da gre za hud primer in so jo poslali v Videm, kjer so jo takoj postavili v jeklena pljuča. Vse prizadevanje ni nič pomagalo, v soboto je Ana Marija umrla.

Ob tem žalostnem primeru ponovno opozarjamo vse starše, naj ne zanemarijo cepljenja svojih otrok, da se ne bodo prepozno kesali.

MARTINŠCINA

V torek je vse vasi na Dobrdojski planoti pretresla žalostna smrt devetletnega dečka Oktavija Vižintina iz zaselka Vižintini. Fantek je šel že v ponedeljek popoldne z doma. Ko se ni še pozno zvečer vrnil, so starši obvestili orožnike. Brž so začeli iskati po bližnji okolici, a brez uspeha. Šele v torek zjutraj so se nekateri otroci spomnili, da se je Oktavij igral pri veliki zapuščeni cisterni, ki je pa še polna blatne vo-

Steverjen v goriških Brdih

Iz Goriške

de. K temu nabiralniku, ki se nahaja kakih dvesto metrov izven vasi, gonijo domačini napajat živino. Res so našli utopljenega dečka v blatnem dnu cisterne. Orožniki so hitro ukazali, naj se nevarni zbiralnik vode pokrije. Čudno, da se niso za to poklicani moške že prej zganili in jih mora šele nesrečna otrokova smrt spomniti na njih dolžnost.

PODGORA

V nedeljo zjutraj se je v predoru pod železniško progo pripetila precej huda nesreča. Proti križišču pri »Madonnini« je vozil izposojen avto jugoslovanski državljani Lucijan Morel, ki je prišel iz Pariza na obisk k svojcem. Z njim se je peljal tudi njegov prijatelj Ragusa iz Gorice. Zaradi nenadne slabosti voznika je avto trčil v levo steno predora in obstal ves razbit. Mimoidoči so povlekli iz razbitin poškodovana potnika, ki se bosta morala zdraviti več dni v bolnišnici.

Ob tej nesreči moramo pripomniti, da je prehod skozi ta predor precej ozek in zato nevaren, ker prehaja skozi še vedno dosti vozil.

PEČ

Cesta s Peči v Štadrez je postala zadnje čase tudi za pešce kar nevarna. Ob nalivih nastajajo take mlake in poplave, da bi bil potreben čoln za prehod. Sicer pa ni to nič čudnega, ker niso na tej cesti že več let ničesar popravili. Nedavno tega so sicer napeljali nekaj gramoza, a so pustili vse skupaj na kupih, da je nevarno, če se kdo zaleti vanje. Čudimo se, da ni nobenega cestarja, ki bi z gramozom vsaj jame zasul.

V zelo slabem stanju je tudi cesta z Vrha navzdol. Zato se obračamo na občinsko upravo, ki je vendar pokazala skrb za občinske potrebe, da obrne svojo pažnjo tudi na ceste, posebno v današnjih časih, ko se motorizacija čedalje hitreje razvija.

RONKE

Tekstilna tovarna v Ronkah je na spreten in zadovoljiv način rešila vprašanje pomanjkanja dela. Od ponedeljka dalje imajo vsi delavci in delavke skupne letne počitnice, ki bodo trajale dva tedna Kolesa v tovarni se bodo spet zavrtela 21. avgusta. Do zopetnega pričetka obratovanja upajo vsi nameščenci, da bo konec tudi delovne krize.

OBMEJNI PROMET

Prehodi čez obmejni blok pri Rdeči hiši so začeli postajati vedno številnejši. V mesecu juliju je šlo na tem prehodu čez mejo s prepustnicami 59.930 jugoslovanskih in 25.276 italijanskih državljanov. Kmečke dvolastniške dovolilnice se je pa poslužilo 12541 jugoslovanskih in 3282 italijanskih posestnikov. V obeh slučajih vidimo, da Jugoslavlani prihajajo v dosti večjem številu preko meje nego Italijani. V prvi vrsti prihajajo kupovat manufakturno blago in drobnarije, medtem ko se italijanski državljani podajajo le bolj na nedeljske izlete.

Preko vseh blokov na Goriškem je julija šlo 29.013 italijanskih in 75.234 jugoslovanskih državljanov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Reševanje staroegipčanskih templjev

UNESCO je sprejel zelo izviren načrt za rešitev staroegipčanskih templjev, ki so v nevarnosti, da jih bo po zgraditvi Assuanskega jezusa zalila voda Nila. Načrt je izdelal milanski inženir Piero Gazzola s pomočjo dveh uglednih arheologov in temelji na principu, da je treba templje dvigniti za nad 60 metrov in jih tako rešiti pred poplavo. Arheologi UNESCO so označili ta načrt za »enega najpogumnejših in najinteligentnejših« v zgodovini arheologije.

Za svetovni tisk ga je podrobneje razložil na tiskovni konferenci dr. John Wilson, ravnatelj instituta za orientalske študije na univerzi v Chicagu. To tiskovno konferenco je organiziral UNESCO v palači Združenih narodov v New Yorku. Naj še pripomnimo, da je dr. Wilson tajnik ameriškega odbora za ohranitev nubijskih spomenikov. Zbranim časnikarjem in arheologom, pa tudi vsem drugim, ki jim je pri srcu usoda staroegipčanskih spomenikov, teh najbolj ranih prič človeškega kulturnega razvoja, je razložil Gazzolov načrt. Rekel je, da predvideva vzdignjenje templjev s pomočjo 300 hidravličnih vzvodov, opremljenih z elektronskimi nadzornimi napravami in zavorami. Ti vzvodi bodo dvigali celotno tempeljsko zgradbo postopno, po dva milimetra hkrati. Tako bodo rešili predvsem templja v kraju Abu Simbel, ki ju je dal zgraditi faraon Ramzes II. Večjega je zgradil zase, manjšega pa za svojo ženo Neferteri.

Po Gazzolovem načrtu naj bi zgradili okrog tempeljev nekako kletko iz cementa in jekla, nakar bi obe kletki dvignili. Večji tempelj tehta približno 250.000 ton, manjši pa 125.000 ton. Potem ko bodo oba dvignili za približno 30 centimetrov, bodo podložili pod njiju stebre iz armiranega cementa, nakar bodo ponovno zastavili vzvode in ju spet dvignili za 30 centimetrov. Če kakšen izmed vzvodov ne bi deloval, bo elektronska nadzorna naprava ustavila tudi druge vzvode, dokler ne bodo vsi popolnoma vsklajeni. Tako bodo postopno dvigali obe templja za 30 cm, nakar bodo za 30 cm zvišali železobetonske stebre pod njima, tako da bosta tempelja nazadnje stala na 63 metrov visoki železobetonski zgradbi.

Kot je izjavil dr. Wilson, je tehtala najtežja stavba, ki so jo doslej dvignili po tem sistemu, približno 10.000 ton, medtem ko je samo večji tempelj v Abu Simbelu 25-krat težji. Kljub temu je po njem vem mnenju načrt popolnoma izvedljiv.

Oba templja sta bila zgrajena v dobi 19. faraonske dinastije, to je približno 13. stoletju pred Kristusom. Pročelje večjega templja je visoko 33 m, široko pa 38 m. Tempeljska zgradba sega 63 m globoko v skalo. Na pročelju so nameščeni štiri veliki, 20 metrov visoki kipi, ki predstavljajo Ramzesa II. Samo obraz teh figur meri od ušesa do ušesa 4 metre in 17 centimetrov. Večji tempelj ima 8 stebrov, ki predstavljajo boginjo Osiris z obraznimi potezami Ramzesa II., prekrit pa je z reliefi, ki prikazujejo razne dogodke iz faraonovega življenja, z znamenito bitko pri Kadešu vred. Manjši tempelj, ki mu pravijo tudi »Hathor«, je prav tako zgrajen v izdolbeno skalno steno. Na pročelju pa kaže šest kamenitih blokov, ki predstavljajo Ramzesa II. in kraljioc Neferteri. Zraven obeh kipov so razstavljeni majhni reliefi, ki prikazujejo otroke faraonskega para. Kraljica Neferteri je oblečena kot boginja.

Kot rečeno, je UNESCO ta načrt že odobril, potem ko je preučil še razne druge načrte za ohranitev staroegipčanskih spomenikov, med njimi francoskega, ki je bil tudi zanimiv in je predvideval,

da bi zgradili okrog obeh templjev poseben varovalni jez, ki bi branil Nilovi vodi, da zalije oba templja. Vendar bi stal precej več. Italijanski načrt predvideva, da bodo znašali celotni stroški okrog 60 milijonov dolarjev, medtem ko bo potrebnih še nadaljnjih 15 milijonov dolarjev za vzdigovanje manjših templjev na tamkajšnjem področju, med katerimi slovi posebno tempelj Philae, ki ga imenujejo tudi »Biser ob Nilu«.

Načrt je že odobrila tudi egipčanska vlada, da bi lahko kmalu pričeli z deli. UNESCO je začel z mednarodno propagandno in nabiralno akcijo v ta namen. Kot se je zvedelo, se je Združena arabska republika obvezala, da bo prispevala k stroškom okrog 10 milijonov dolarjev, in tudi razne druge države so že obljubile manjše prispevke. Menijo, da bo ameriška vlada določila v ta namen znesek 25 milijonov dolarjev. UNESCO pa računa tudi na pomoč zasebnikov in zasebnih ustanov, zlasti s strani ameriške filmske družbe »Twentieth Century Fox«, katere ravnatelj Spiros Skouras se je obvezal, da bo dal v ta namen znatno vsoto. Precej denarja nameravajo zbrati z razstavljanjem Tut-ank-amonovih zakladov v Ameriki.

Orientalški inštitut čičaške univerze je poslal pred kratkim v Egipt posebno odpravo, da natančno preišče z izkopavanji 19 kv. kilometrov obsežno področje južno od prvega Nilovega katarakta. Pennsylvanska univerza in muzej Yale pa bosta tudi poslala k Nilu skupino arheologov, da bodo začeli z odkopavanjem v okolici Abu Simbela. Tudi univerza Brown noče zaostati in je poslala v Nubijo lastnega egiptologa. Dr. Joseph Brew, muzejski ravnatelj na univerzi Harvard, je povedal na svoji tiskovni konferenci, da so že na delu v Nubiji arheološke odprave iz Poljske, Spanije, Italije, Francije in Nemške zvezne republike. Trudijo se, da bi katalo girale ves tamkajšnji arheološki material in s tem povečali naše znanje o tamkajšnjih krajih, ki so bili priča tako veliki preteklosti in ki jih bo kmalu zalila Nilova voda.

KULTURNE VESTI

• V Mantovi je prirejena v knežji palači Gonzagov razstava del slavnega slikarja Andrea Mantegna. Slike so zbrali iz cerkva in muzejev v Italiji in tujini.

Prvi slovenski film

Skoro neopazno je šla mimo javnosti obletnica prvega slovenskega filma. Pred 30 leti se je namreč ustanovila posebna filmska družba, katere družbeniki so bili dr. Stan-ko Tomižšek, Evgen Lovšin in Metod Badjura. Kot navdušeni planinci so sklenili, da bodo posneli plezalne ture v triglavskih stenah. Pridobili so za delo znane plezalce Cöpa, Potočnika in Zupančiča. Sodeloval je tudi gledališki igralec Cerar-Daniilo. Besedilo pa je sestavil gorenjski pisatelj Janez Jalen. Iste leta, to je 1932, je bil film z naslovom »Triglavske strmine« tudi predvajal. Film je stal 93.000 dinarjev, katere so po večini založili idealni snemalci in igralci sami. Premiera je bila v kinu Sloga. Glasbeno spremljavo je priredil skladatelj Franc Marolt. Celovečerni film si je samo v Ljubljani ogledalo 54 tisoč gledalcev.

Štiri leta po premieri so ga vrtele tudi v Ameriki v Clevelandu. Kritika je bila zelo navdušena. Razen v Ljubljani sta bili premieri še v Zagrebu in Beogradu, nato pa ne več.

»Triglavske strmine« so menda prvi slovenski film, ki je doživel premiero tudi v Ameriki.

Riko Debenjak: »Kraška Korlatida«

Furlanska antologija

Pred nekaj tedni je izšla v Vidmu Antologija furlanskega slovstva (Antologia della letteratura friulana). Sestavil jo je z veliko marljivostjo prof. D'Arconco. Kot dober poznavalec domačega slovstva je izbral le najlepše bisere. V stvarni kritiki, ki se ne pusti zapeljati od ozkega krajevnega domoljubja, podaja prireditelj jasno sodbo o vsakem pisatelju.

Opaža se, da se v zadnjih časih vedno bolj posveča pažnja furlanskemu jeziku in furlanski kulturi, ki se smatra kot samobiten izraz romanskih kultur.

GOSPODARSTVO

„Karanthane“ očisti grozdje,

ki ga napada oidij. »Karanthane« ni samo sredstvo, ki preprečuje razvoj bolezni, marveč jo tudi zdravi, česar žveplo ne more.

To sredstvo uporabljamo kot raztopino v vodi. Sto litrov škropila napravimo tako, da raztopimo najprej v malo vode 100 gramov prahu »karanthane«, potem pa to raztopino razredčujemo z drugo vodo, dokler ne nameršamo 100 litrov, nato škropimo. »Karanthane« lahko tudi premešamo s škropili proti peronospori in proti kiseljaku ali grozdnemu črvu, a le s takimi škropili, ki ne vsebujejo apna; ne mešamo ga torej z raztopino modre galice in apna ali z bordoško brozgo. Če hkrati uporabljamo 2 ali 3 različna škropila, n. pr. »karanthane«, aspor proti peronospori in carposan proti grozdnemu črvu, moramo pripraviti vsako škropilo zase in že pripravljena skupno premešamo.

Zavedati se moramo, da je »karanthane« strup in je zato treba paziti tako pri pripravi brozge kot pri škropljenju. Po končanem delu pa moramo skrbno oprati vse orodje in posodo, ki smo jo uporabljali.

Goveje pasme v Italiji

Vseh govejih živali je v Italiji kakih 9 milijonov glav, od katerih pripada okoli 7 milijonov 370.000 glav čistim pasmam, ostale pa so mešanci ali križanci med različnimi pasmami.

Čistih pasem je 27, a le dve presegata milijon glav. Najštevilnejša je sivorjava švicarska pasma, ki ima 1.850.000 glav in se vedno bolj širi. Drugo mesto zavzema holštanska ali frizijska pasma (Frisona Italiana), ki ima 1.360.000 glav in se tudi še širi. Sledijo 4 pasme vsaka z več kot 500.000 glavami: »marchigiana« 715.000 glav, »Piemonte« 670.000, »romagnola« 590 in »chianina« 530.000. Te štiri pasme predstavljajo italijansko težko govedo in »chjanina« spada sploh med najtežje govedo na svetu. Vse te pasme se širijo, a le v določenih krajih. »Chianina« tudi izpodriva drugo težko pasmo, orjaško »maremmano«, ki hitro nazaduje. Od ostalih pasem se najbolj širi furlanska cikasta (Simmenthal), ki šteje danes okoli 250.000 glav in se širi v južni Italiji. Nekoliko napreduje tudi pasma »modicana« (125.000 glav), medtem ko ostaja domača pasma v Dolini Aoste vedno pri istem številu (125.000 glav). Vse ostale pasme nazadujejo.

ZA SVILOGOJSTVO

Goriška pokrajina je že od nekdanj slovela po zelo razvitem svilogojstvu, predilnicah in svilarnah. Že za časa Marije Terezije so kmetijska nadzornišva pospeševata to panogo posebno v ravninskih vaseh z namenom, da si ljudje gospodarsko opomorejo. Zdi se, da hočejo oblastva zopet obrniti nekaj več pažnje tej gospodarski dejavnosti.

Pokrajinsko kmetijsko nadzornišvo se je pod vodstvom dr. Marsana zbralo na posvet, da bi se prihodnjo pomlad začelo bolj na široko in bolj umno gojenje svilodov. Računajo, da bo kilogram belih svilodov prišel na tisoč lir. Posebna komisija bo izdala navodila za napredek svilogojstva.

NEMSKI TRG ČEŠENJ

Nemci použijejo mnogo češenj, saj jih sami pridelajo 1.750.000 stotov. Poleg te količine uvozijo letno več tisoč vagonov češenj iz inozemstva. Češnje uvažajo predvsem v dobi, ko domače še niso dozorele, ali pa kakšne posebno odlične sorte.

Leta 1960 je uvozila Zah. Nemčija 231.487 stotov češenj; iz Italije je dospelo 185.569 stotov, ostalih 45.918 stotov pa je prišlo iz drugih držav, in sicer iz Francije 21.204 q, Madžarske 9.474 q, Belgije 5.485 q, Jugoslavije 3.396 q, Poljske 2.408 q, Danske 1.940 q, Nizozemske 1.126 q iz drugih držav 885 q.

V Nemčijo uvožene češnje so dosegle ceno ene nemške marke za kg, kar bi bilo 150 naših lir. V tej ceni so vključene voznina, ovojnina, različne provizije in drugo, kar požre približno polovico izkupička.

Zastonj breskve v Rimu

Letos je v Italiji izredno dobra letina breskev, tako da imajo na debelo zelo nizko ceno. V Rimu so proizvajalci na primer pred kratkim ponujali breskve po 10 lir za kg, a preprodajalci jim niso hoteli plačati niti toliko in so jim ponujali samo 5 lir za kg; končno so se zedinili po 7 lir. Iste breskve pa so se potem pojavile na stojnicah po 150 lir za kg. Nekaterim pridelovalcem breskev se je to zdelo preneumno in so naložili nekoliko tovornjakov z breskvami, odpeljali jih na vidnejša mesta (tudi k vodnjaku Trevi) in jih začeli deliti gospodinjam zastonj. Nastal je seveda naval in tudi nekoliko nereda. To se je ponovilo še nekajkrat. Posledica je bila, da so o tem pisali časniki in da so povsod razpravljali o nizkih cenah, ki jih proizvajalci dobivajo za svoje pridelke, kar pa ne gre v korist potrošnikov, ker morajo kljub temu plačevati visoke cene.

Namen te akcije je med drugim bil, združiti pridelovalce v močno zvezo, ki bo nadzorovala tudi trg in vsa podjetja, katera razdeljujejo ali predelujejo kmetijske pridelke.

50 MILIJONOV POHANCEV

zredijo sedaj na Danskem v enem letu. Proizvodnja pohancev se je takole razvijala: leta 1957 — 7 milijonov, 1958 — 11 milijonov, 1959 — 17 milijonov, 1960 — 32 milijonov; letos računajo, da bodo vzredili 55 milijonov pohancev s povprečno mrtvo težo 1.1 kg. V prvih 12 tednih tega leta so jih zaklali 12 milijonov.

Glavni trg za danske pohance je Nemčija in ne več Anglija, ker so Angleži sami močno razvili svoje perutninarstvo. Zanimiv pa je švicarski trg pohancev: Švica potrebuje za letoviščarje velike množine pohancev in jih mora uvažati. Glavni njen dobavitelj pa niso okoliške evropske države, marveč ZDA.

UMETNO MLEKO

Med ZDA in Holandsko se je vnel konkurenčni boj za mlečni trg na Filipinih, ki so od obeh navedenih držav oddaljeni več tisoč km. Na Filipinih je do sedaj gospodovalo holandsko zgoščeno mleko in mleko v prahu. Pred kratkim pa so Amerikanci začeli metati na filipinski trg po zelo nizkih cenah umetno mleko, napravljeno iz prahu posnetega mleka in kokosovega oreha. Brž ko se je pojavilo to mleko, je začela padati prodaja holandskega mleka in sedaj so Holanci prisiljeni iskati protiutež, in sicer zopet v umetnem mleku. Ne verjamemo pa, da se bodo ta umetna mleka omejila samo na Filippine in je zelo verjetno, da se bodo pojavila kmalu tudi v drugih državah.

Barvanje uvoženega semena

Poslanska zbornica je odobrila zakon »o barvanju inozemskih semen krmnih rastlin« in ga izročila senatu, da ga odobri. Po tem zakonu bo treba rumeno pobarvati vsaj 5% inozemskih semen lucerne ali večne detelje (erba medica), domače, kranjske ali prašičje detelje (trifoglio violetto), bele deteljice (trifoglio bianco o ladino), detelje inkarnatke ali ruse trave (trifoglio incarnato) in aleksandrijske detelje (trifoglio alessandrino), ki je podobna inkarnatki.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
Telefon 29-477

ŽENA IN DOM

NAŠE OČI

Že stari narodi so poznali pomen lepih, izrazitih oči. Da bi jih napravili izrazitejše, so občrtali veke in obrvi s temno barvo. Izrazitost oči je namreč večja, če je kontrast med mlečnobelo beločnico, med šarenico in zenico, med trepalnicami in obrvmi ter med okolno kožo večji. Ker so potemlili tudi robove vek, so napravili oči navidez večje.

Sijaj oči je lepši, če je oko vlažno, če je roženica velika in če je zenica široka. Zvečer so oči sijajnejše, ker je zenica širša. Zenico so si umetno širile nekatere lepoticice z vkapanjem strupa tropina v oči. Ker je to škodljivo vidu, je tako lepoticenje neumestno in neumno. Lepota je v zdravju. Smemo pa podčrtati in napraviti izrazitejše in vidnejše tisto, kar je že po naravi lepo, seveda ne na škodo svojega zdravja.

Lepe oči so zelo važne za izraz obraza. Važna pa je tudi njihova okolica, in sicer veke, trepalnice in obrvi. Poskrbeti moramo torej za vso okolico, če hočemo, da bodo oči lepe in zdrave.

OBRVI se morajo bočiti nad očmi v polkrožnem loku. Ni lepo, ako so preširoke, prav tako tudi ne,

če so preozke. Močne obrvi, ki so tudi široke, smemo ob robu populiti, sicer pa je najbolje, da jih z glavničkom sčesemo v polkrožno črto.

TREPALNICE so drugi okras oči. Dolge in temne trepalnice dajejo očem zasanjan izraz, obenem pa tudi varujejo oči pred premočnimi sončnimi žarki in pred delci prahu. Rast trepalnic in obrvi pospešujejo mazila, ki vsebujejo vazelin. Rast pospešujejo tudi olja, ki so pripravljena tudi iz ricinovega ali kafnega olja.

KOZA okoli oči je navadno nežna in tenka. Pogosto je tudi zelo suha, zato se hitro naguba. Nešteje nadloge nastajajo z leti, ker pač ohlapi koža okoli oči. Zato je potrebno, da se zvečer namažemo okoli oči z mastno kremo. Masiranje z rahlimi udarci poživiti v koži obtok in jo napravi bolj čvrsto.

In končno ne smemo pozabiti na počitek in na spanje, ker brez teh kreme in masaže ne bodo zalegle. Pomanjkanje spanja in utrujenost se najprej pokažeta na očeh. Ko se organizem res spočije, se omilijo tudi poteze na obrazu in okoli oči. Oči dobijo lepši in živahnejši sijaj in ne potrebujejo niti ličil niti kozmetičnih pripomočkov.

36.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

Delica je ležala z zaprtimi očmi. Skelete so jo, a nobena solza ni mogla olajšati njene bolečine.

S hvaležnim občutjem se je spominjala besed redovnice, ki je poprej sedela ob njeni postelji in jo držala za roke. Nobenega očitka ni izrekla. Globoko razumevanje je odmevalo iz njenih besed. Niti z besedico ni spomnila bolnice, da je poskušala narediti konec svojemu življenju. Samo o sebi ji je pripovedovala, o svoji lastni boilesti. Delica ji je slabo odgovarjala, povedala ji je tudi svoje ime.

Če bi pogledala redovnico v tistem trenutku, bi gotovo opazila, kako je strah spreletel njen obraz, kako je dvignila roke, ki so ji spet onemogle zdrknile ob boke. Delica tudi ni opazila, kako je redovna sestra stopila k oknu in si zakrila z rokami obraz. Kot kip je stala pri oknu. Ni ji več bilo treba spraševati po imenih ljudi, ki so prizadejali toliko bolečin nesrečnemu otroku.

Polagoma se je ozrla proti postelji. Z vso notranjo silo se je morala upreti veliki želji, da bi ovila roke okoli vratu pojemajoče deklice. V hipu se je obrnila in odhitela iz sobe. Pred vrati se je vsa skrušena nalonila na steno.

Udarec z vrati je zbudil Delico iz polsna. Ozrla se je okrog sebe. Skoro je potočila solzo, ko je opazila, da je dobra ženska odšla. Toliko tolažilnih besed ji je vtila v srce. Morda pa se bo vrnila.

Vsa zmučena od bolečine se je razjokala.

»Vse drugo... samo nazaj ne več... ne smem več videti Ralfa... ah, tega ne bom mogla prenesti — Ralf,« je obupano zakričala. Jokala je, da bi se kamnu smilila. Zato tudi ni slišala, da so se spet odprla vrata.

»Delica!«

Jokajoča deklica ni mogla doumeti, od kod ta glas. Šele ko je začutila nežen pri-

tisk roke, je slišala jokajoči glas žene, ki je bila vedno njena mati.

—0—

»Zopet te imam. Vse se je dobro izšlo... ti živiš, hči moja.« Jera Žitkova je vsa potlačena obmolnila. Nekaj sekund je strmela v tla, nato pa je pregnala moreče misli in je rekla z dobrohotnim glasom.

»Vedno si hotela vedeti, kdo so tvoji starši, nisem ti mogla pojasniti, ker ne jaz ne tvoj krušni oče nisva vedela. Pred leti sem ti samo malo namignila. Nisi smela niti vedeti, kakšnega rodu si.« Žalost in zaničljiv izraz ji je legel na obraz, ko je nadaljevala: »Strašno je; kar ti moram zdaj odkriti, otrok moj, toda prav je, da smo vsaj dognali. Strašno je zato, ker je neka ženska tako neodpustljivo ravnala s teboj; tepo pa, ker vsaj vemo, čigava si.«

»Oh, saj dobro vem,« je Delica spet zajokala. »K Ralfovi družini spadam... on je moj brat.«

»Saj ni tako, Delica,« jo je prekinila Jera, »nič ni res, vse je zlagano...«

»Da, Delica, vse je laž, kar so ti natvezili,« se je oglasil glas pri vratih. Vstopil je Franc Žitko in je v zadregi sukal čepico v rokah. »Ni vse prav tako. Res je, da si našla tu v njej svojo drugo mater. Ta ti je pomagala, Delica, ko te je uničila prav tista zlokobna ženska, ki je tudi tvojo drugo mater spravila v pogubo.«

Z začudenimi očmi je gledala Delica moža, ki je bil njen oče in ga je kot takega spoštovala. Vsako željo ji je izpolnil. Obšel jo je kes zaradi njenega dejanja. Kako hudo je moralo prizadeti oba dobra človeka, ko je tako nenadoma zginila iz njih hiše.

»Odpustita mi...«

»Tebi nimava nič kaj odpuščati, Delica, ji je kmet padel v besedo. »Vsemogočni je

tako ukrenil, otrok moj. On te je vodil v najino hišo, kjer si našla drugo mater.«

Vsa prepadena je De'ica zopet obrnila pogled proti vratom, ki so se spet odprla. Prihajala je sestra Marija. Redovnica je obstala sredi sobe in čakala, da sta Žitkova zapustila prostor. Kar nenadoma je tih jok pretresel vse njeno telo.

»Delica... našla sem te... po dolgih, dolgih letih.« Njen pogled je obstal na bledem obrazu hčerke, njene roke so se v nepopisnem hrepenenju iztegnile proti bolnici. Naradila je še nekaj korakov in se je zgrudila ob postelji na kolena.

»Zopet te imam, otrok moj,« je hlipal v bolestni sreči in gladila belo čelo. »Srečna boš odslej, Delica moja... od Boga ti bom izprosila vso srečo.«

Glas ji je odpovedal. Sklenila se je nad blede obraz smehljajoče hčerke in pritiskala ustne na njeno čelo v toplém materinskem poljubu.

»Sedaj me vidiš v redovni ob'eki, ljuba hčerka,« ji je skoraj šepetaje govorila. »Ko si ti prišla na svet, sem bila zelo srečna — kot žena tvojega očeta.« Spet je jok pretrgal njene besede. »Šel je od naju, otrok. Ločil se je od tega sveta. Jaz sem obolela zelo hudo. V skrajni stiski sem te odnesla k mojemu očetu in njegovi drugi ženi. Misli sem dobro; v pomanjkanju nisem mogla skrbeti zate. Pri njih sem sodila, da ti bo dobro... sedaj pa se je vse tako hudo obrnilo... Delica...!«

Z razprtimi očmi je dek'ica strmela v mater. Vse se ji je zdelo tako nerazumljivo in nevsakdanje. In vendar je moralo biti prav tako. Počasen smehljaj se ji je razlil po obrazu. Vsa presunjena je izrekla eno samo besedo, ki ji je privrela iz globine srca: »Mati!«

Vznemirjene poteze na obrazu redovnice so se ublažile. Sreča ji je zasijala iz oči, ko je spregovorila: »Ta je najlepši dan v mojem življenju, otrok moj. Za te blažene trenutke sem vsa hvaležna ljubemu Bogu.«

(Dalje)

Dal si je urediti vse kolikor mogoče enako, da bi se izognil psihičnim motnjam. Umetno povzročena težnost v raketi in umetno zemeljsko ozračje ter temperatura so omogočali povsem normalno fiziološko občutje. Zdelo se mu je celo, da raketa negibno stoji v prostoru, medtem ko je v resnici švigala skozi vesoljski prostor s hitrostjo, za katero se je zdelo stara primera »kot blisk« tako blede, da je silila k nasmehu.

Breztežnosti se sploh ni več zavedel. Tega stanja se je kot večina ostalih navadil že na prejšnjih obiskih na Luni in Marsu ter na umetnih satelitih, katere je imel Svobodni svet razsejane po vesoljskem prostoru okrog Zemlje. Bilo je nekaj tako normalnega, kot da je moral človek na potovanju okrog sveta uravnati uro po poldnevnikih. Nekoliko bolj čuden je bil ta občutek popolne negibnosti spričo fantastične hitrosti, s katero so švigali po vesolju. Hitrost sama je uničevala hitrost. Ozrl se je skozi line in po tem, kako so zvezde naglo spreminjale svojo lego, se je zdelo, da jim vesolje prihaja naproti in teče mimo njih z milijoni svojih zvezd, medtem ko so oni edina trdna, negibna točka v njem.

Bil je razburljiv dan, najbolj razburljiv v njegovem življenju. Toda saj to ni bil več dan. Dnevi so se zdaj zliili v čas, kot se zlijejo reke v morje. Čas je bilo zdaj morje, brez orientacijskih točk v njem. Edina orientacijska pripomočka sta bila atomska ura in hitrost njihove ladje. Ni bilo več ne dneva in ne noči, ne zgoraj in ne spodaj, in vse, kar se je dogajalo na Zemlji, ves tisti boj za zmago te ali one ideologije se mu je zazdel spričo tega vesolja, v katerega so se pogrezali, popolnoma nesmiseln.

Edina resničnost, ki je ostala, je ta njihova »Liberty«, ta svet

Povzatek iz vesolja

E. Z.

22.

v majhnem, najmanjši med vsemi milijardami in milijardami svetov, ki krožijo po vesolju, toda ni si bilo mogoče misliti, da je tudi najmanj pomemben. Če je pomislil nazaj, na Zemljo, ki je ostala za njim kot brezpomembna svetla točka v prostoru, ki jo je bilo morda komaj še razločiti med drugimi, večjimi, je občutil pomilovanje. Kako morejo biti vendar ljudje na njej tako zaslepljeni, da se ogražajo med seboj zaradi otročje naivnih hipotez o tem ali onem, ne da bi sploh pomislili, kako malo važno je vse tisto, če se človek ozre na probleme na Zemlji od tu zunaj, iz globin vesolja.

Toda obenem ga je prevzelo silno domotožje po tisti izgubljeni sinji točki v vesolju, ki je bila njegov dom. Prevzelo ga je hrepenenje po Evi. Kaj dela zdaj? Morda je noč in spi. Morda dela in med delom misli nanj. Ni imel več pojma, kakšen čas je v tem hipu na Zemlji. Toda kljub strašni razdalji sta bila v mislih vendarle povezana, kakor če bi stanovala v isti ulici. Njune misli so vse srečavale v vesolju brez napa. Vedel je, da so njene misli pri njem, da ga iščejo, kakor so njegove iskale njo. Misli je na to da je ne bo nikoli več videl, in zastokal je od bolečine in hrepenenja. Zdaj mu je bilo še huje kot pri slovesu.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Pomembna tekmovanja jadrnic

Sportniki so pred kratkim svečano proslavili 100-letnico obstoja enega izmed najstarejših jadrnih klubov, finskega N.J.K. iz Helsinkija. V vodah Harmare se je julija zbralo več kot 700 jadrnic skoraj vseh disciplin in vseh narodnosti. Niti za olimpijske igre leta 1952 ni bilo toliko zanimanja kot za ta pomembna tekmovanja.

Najprej je bilo na sporedu 37. zaimovno tekmovanje za Zlati pokal, za posebne jadrnice vrste 5.5. V tej tekmi je nastopal tudi norveški kralj Olaf s svojo jadrnico Norma Nona, ki pa se ni uvrstila za nadaljnje tekmovanje. Glavna tekma je bila med švedsko jadrnico Nowa (Wassen) in finsko Inga-Lill (Gullichesen). Zmagala je Švedska. Odlikovali so se tudi Američani (Sabre-Fay), Italijani (Volpina-Carcano) in Svicarji (Artemis-Pieper).

Po tem tekmovanju so normalne jadrnice vrste 5.5 tekmovale za svetovno prvenstvo. V vseh tekmah je potrdila svojo premoč švicarska jadrnica Ylliam XIV (Noverraz). Le enkrat je klonila pred dansko jadrnico Web II, ki se je uvrstila na drugo mesto na končni lestvici. Tretja je bila italijanska jadrnica Volpina, Američani so se uvrstili šele na 5., 6. in 8. mesto. Ameriški olimpijski čoln Minotaur pa se je uvrstil komaj na 15. mesto.

V vodah Helsinkija se je odvijalo tudi prvenstvo stare (Evropa) in nove (Amerika) celine. Vsaka celina je bila zastopana s šestimi najboljšimi jadrnicami (vedno discipline 5.5). Čeprav je Amerika bila glavni favorit (zanjo so tekmovali tudi čolni Bahamskih otokov), se je srečanje zaključilo z odločno zmago Evrope (izid 170,75 : 143). Za Evropo so nastopali čolni Francije, Danske, Finske, Anglije, SZ in Italije.

Jadrnice vrste »dragoni« so tekmovala za znan pokal Herriot. Zmagala je Danska (Chok-Birch), jadrnice vrste »star« so se pa spoprijele za pokal Erko. Čeprav je tekmoval olimpijski prvak Peregrin (SZ), se je tekma končala z zmago švedske jadrnice Mari (Carlsson).

Tudi svečana Baltska regata se je letos končala v Helsinkiju (začetek je bil na Visbyju, švedskem otoku). Sodelovalo je 78 yachtov petih držav Baltskega morja. Ta regata je gotovo ena izmed najtežjih na svetu, saj so čolni pluli brez pristanka tri dni in pol. V raznih skupinah so zmagali naslednji čolni: Rubin-Schürman (Nemčija), Eva-Linqvist (Finska), Anniara-Curman (Švedska) in Sisu-Hansen (Danska).

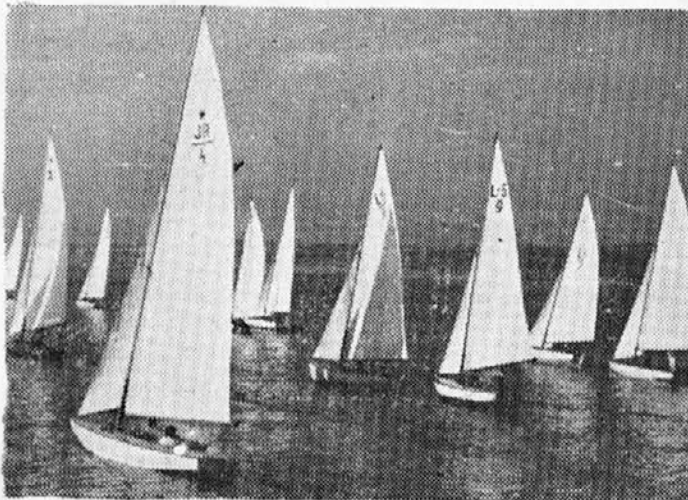
Najdaljša in najnapornejša regata je pa brez dvoma tista, ki vodi iz Los Angelesa (ZDA) do Hololulua (Havajski otoki) in ki je bila v juliju. Tekmovanje je zelo naporno, ker se morajo jadrnice več dni boriti s tokovi in vetrovi Tihega oceana. Proga je dolga 2.308 morskih milj. Cestokrat potrebujejo jadrnice tudi 20 dni, preden pridejo do Hololulua. Letos je sodelovalo 63 jadrnic iz vseh krajev sveta. Italijo in Evropo je predstavljala znana jadrnica Corsaro II, ki jo je vodil Straulino, več-

LAHKA ATLETIKA V OSPREDJU

Poleg lahko-atletске turneje ameriških športnikov, o kateri govorimo na drugem mestu, je bilo v zadnjem času več zanimivih dvobojev. Velika Britanija je porazila Madžarsko z izidom 110:102 (moški) in 61:45 (ženske). Italija B pa Španijo z izidom 109:97. V Helsinkiju je bil troboj med Vzhodno Nemčijo, Italijo in Finsko. Izidi so naslednji: Vzhodna Nemčija - Italija 113:99, Vzhodna Nemčija - Finska 107:105 in Finska - Italija 113:99. V Vidmu pa so tekmovala ženske, in sicer z naslednjim uspehom: Nizozemska - Italija 62:55, Nizozemska - Avstrija 81:36 in Italija - Avstrija 72:43.

DUKLA PRVA V NEW YORKU

Te dni sta bili na sporedu v New Yorku finalni nogometni tekmi med angleškim moštvo Everton in češko enajstorico Dukla iz Prage. V obeh tekmah so zmagali Čehi, in sicer z izidom 7:2 in 2:0.

kratni svetovni in olimpijski prvak. Na cilj je prišlo samo trinajst jadrnic in zmaga je pripadla nekemu ameriškemu čolnu. Straulino se je uvrstil na četrto mesto.

V vodah bližnjega Kopra je pred kratkim bilo evropsko medinsko prvenstvo za jadrnice vrste »snipe«. Zmagala je jugoslovanska jadrnica Delta (Greco-Nikolic) pred Francijo in Italijo.

Na sporedu je bilo tudi več evropskih prvenstev, in sicer v Warnemünde za Finn-Dinghies, v Kielu za vrste »star« in v Zenevi za jadrnice vrste »moth«. Odlikovali so se naslednji čolni: Raudaschl (Avstrija), Fischer (Nemčija) in Fauroux (Francija).

Na mednarodnih jadrnih tekmah v Bendoru za vrsto »F. D.« in v Zenevi (vedno za isto vrsto) sta se častno izkazala čolna Nizozemske (Gulcher) in Švice (Fragniere).

Uspešno gostovanje ameriških atletov po Evropi

Pred kratkim se je zaključilo gostovanje ameriških atletov po Evropi. Američani so nastopili v atletsko najbolj razvitih državah, in sicer v Sovjetski zvezi, Nemčiji, Angliji in na Poljskem. Moška ekipa je povsod dosegla pomembne zmage, ženska ekipa pa je zgubila vse tekme. Največje zanimanje je seveda bilo za »veliki dvoboj« SZ — ZDA v Moskvi. Tekmovanje je bilo zelo bojevito in atleti so potolkli kar 6 svetovnih viškov in 2 evropska rekorda, izenačili pa so en svetovni in en evropski višek. Glavni junaki tekmovanja so bili ruski skakalec v višino Brumel (2,24 m), ameriški skakalec v daljino Boston (8,28 m), ruski tekmovalki Selkanova (6,48 m v daljino) in Pressova (57,43 m z diskom) ter ameriški štafeti 4x100 m (moški: 39"1 in ženske: 44"3); vsi ti izidi so novi svetovni viški. Američanka Rudolphova pa je izenačila svetovni višek na 100 m (11"3), ruska tekmovalka na 200 m Irtkina pa evropski rekord (23"4); ruski štafeti 4x100 metrov (moška: 39"4 in ženska: 44"5) pa sta postavili nov evropski rekord. Američani so zmagali po zaslugi tekmovalcev na kratke in srednje proge ter na proge z ovirami. Tudi v skokih (višino, daljino in s palico) ter v metih krogle in diska so Američani dosegli pomembne uspehe. ZDA so zmagale v štafetah 4x100 in 4x400 m. Končni izid je bil 124:111 v korist ZDA. (V Moskvi leta 1958 126:109 in v Filadelfiji leta 1959 127:108 vedno v korist ZDA).

Ameriški atleti so nato dosegli prepričljive zmage nad Nemčijo (120:91), nad Vel. Britanijo (122:88) in nad Poljsko (121:91). Največ zaslug za uspehe imajo skakalci v višino (Thomas in Avant), v daljino (Boston in Watson), s palico (Uelses in Wadsworth), metalec krogle in diska Silvester, tekmovalca na kratke proge Budd (100 m) in Williams (400 m), tekmovalca na srednje proge Siebert (800 metrov) in Beatty (1500 m) ter štafeti 4x100 m in 4x400 m. Ostali atleti pa so bili precej nestalni, če izvzamemo tekmovalce na progah z ovirami (Jones, Cushman in Farmer), ki so bili nepremagljivi. Budd

SZ prva v sabljanju

Pred kratkim so se v Torinu končale tekme za svetovno prvenstvo v sabljanju. Izidi so ponovno dokazali veliko premoč predstavnikov Sovjetske zveze, oziroma športnikov z Vzhoda. Kot smo že rekli, so Rusi osvojili 4 prva mesta, 2 drugi in 2 tretji; njihovi glavni nasprotniki so bili Poljaki (2 prvi, 1 drugo in 2 tretji) in Madžari (3 druga in 2 tretji mesti). Zelo so razočarali Italijani, ki niso nikdar posegli v borbo za častno mesto. Francozi so začeli napredovati in osvojili so 1 zlato in 1 srebrno kolajno.

V disciplini floreta sta zmagala Poljak Parulski in Nemka Schmidt; Rusi pa so bili prvi v tekmovanju ekip (moški in ženske). V tekmah z mečem je bil prvi Francoz Guittet, Sovjetska zveza pa je osvojila prvenstvo v srečanju moštev. V tekmah s sabljo sta zmagala Rus Rylskij ter moštvo Poljske.

Razvrstitev držav: 1. SZ (4-2-2) 28, 2. Poljska 2-1-2) 15, 3. Madžarska (0-3-2) 11, 4. Francija (1-1-0) 8, 5. Zah. Nemčija (1-0-0) 5, 6. Švedska (0-1-1) 4 in 7. Romunija (0-0-1) 1.

—0—

LOVORJEV VENEC ZA LEVAČICA

V soboto se je v Beogradu zaključila znana kolesarska etapna dirka po Jugoslaviji, katere se je udeležilo precejšnje število dobrih nepoklicnih kolesarjev. Dirka se je odvijala v odlični premoči jugoslovanskega kolesarja Levačica pred sorojakom Valčićem. Tretji je bil Madžar Megyerdi, četrti Italijan Lanzani in peti Nizozemec Harings. Jugoslavija je bila prva tudi v razvrstitvi moštev; sledijo Madžarska, Nizozemska, Italija, Srbija, Bolgarija, Poljska, Danska itd.

MLADI ROKOBORCI V SUBOTICI

Konec julija je v Subotici bilo zanimivo tekmovanje v grško-rimskem slogu rokoborbe s sodelovanjem mladih predstavnikov Madžarske, Poljske, Romunije in Jugoslavije. Največ zmag so dosegli Madžari, in sicer kar 5; sledijo Romuni z 2 zmagama in Poljaki z eno. V vrstnem redu držav se je na prvo mesto uvrstila Madžarska (26) pred Romunijo (22), Poljsko (17) in Jugoslavijo (15).

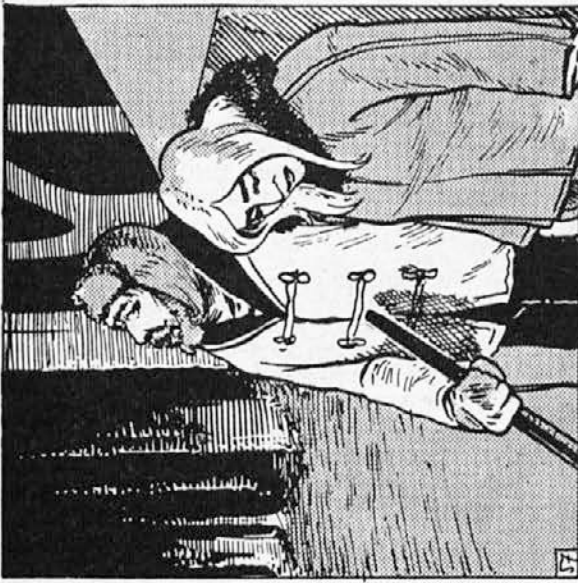
je bil uspešen samo na 100 m, medtem ko je na 200 m doživel grenke poraze (premagali so ga Anglež Jones, Nemeč Germar in Poljak Foik). Silvester, odličnega metalec krogle in diska, sta premagala angleški metalec krogle Rowe (19,07 m) in poljski metalec diska Piatkowski (59,12 m). Ameriška štafeta 4x400 m je klonila samo enkrat, in sicer v tekmi z Vel. Britanijo, ko so domačini postavili nov evropski višek (37"0 na 4x440 y).

Ženska ekipa ZDA pa je doživela štiri krute poraze, in sicer s SZ (39:68), z Nemčijo (38:66), z Vel. Britanijo (50:56) in s Poljsko (49:57). Razen štafete 4x400 m sta se odlikovali le Rudolphova (nov svetovni višek na 100 m z izidom 11"2 v srečanju z Nemčijo) in skakalka v daljino Whitejeva. Ostale članice ekipe pa so na zelo nizki stopnji v primerjavi z ostalimi tekmovalkami Evrope.

DAVISOV IN DE GALEA POKAL

V nedeljo se je v Milanu zaključilo teniško finalno srečanje evropske cone za Davisov pokal. Spoprijeli sta se Italija, ki je v polfinalu porazila Francijo z izidom 4:1, in Švedska, ki je z enakim izidom odpravila Vel. Britanijo. Srečanje je bilo vigrano, čeprav so domačini zmagali z visokim izidom 4:1. Največ zaslug za uspeh ima brez dvoma Gardini, ki je v petih setih porazil močnega Schmidta. Prej pa je Lundkvist premagal Pietrangeli. Dvojica Pietrangeli-Sirola prej in Pietrangeli pozneje sta nabrala največ točk na tekmovanju.

Zaključilo se je tudi tekmovanje za mladinski pokal De Galea. Izločilne tekme so bile v Geroni (1. Španija, 2. Švica), v Garmisch-Partenkirchenu (1. Italija, 2. Zah. Nemčija), v Newportu (1. Belgija, 2. SZ) in v Bratislavi (1. Francija, 2. ČSR). V polfinalu, ki je bil na sporedu v Vichyju, je Francija premagala Italijo (3:2), Španija pa Belgijo (3:2). Finalno srečanje se je zaključilo v korist domačinov. Na tretje mesto so se uvrstili Italijani.

57. Zavedel se je, da je ubil Mc Creadyja. Prestrašil se je puške v Thorpovih rokah. Z njo ga bo gospodar kaznoval za uboj. Stekel je nazaj in se skrčil v najbolj gosto grmovje. Ni slišal Thorpovih besed: »Odsel je. Kako mi je žal, da sem ga tako neumno pretepel. Sedaj je prepozno...« Izabela je sklonila glavo, ko je zaslišala žalostno cviljenje, s katerim se je Kazan poslovil.

56. Ko pa je zaslišal Izabelin glas, je obstal. Obrnil se je, legel v sneg in opazoval svojo gospodarico. Takrat je zmagal v njem pes nad volkom. Počasi se je začel plaziti nazaj k taborišču, k Izabeli, ki je stala pred šotorom in ga žalostno klicala. Ze je hotel steči k njej, ko je stopil iz šotora Thorpe s puško v rokah. Kazan je vzdrltel.

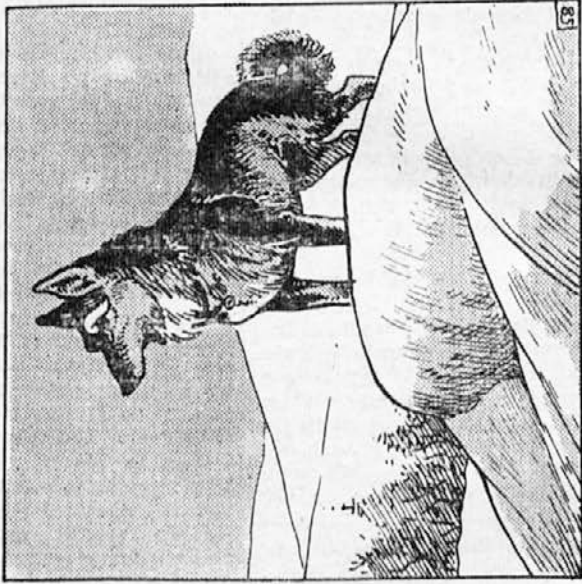
55. Skrnil se je v smrečju in žalostno zavillil. Gospodar ga bo prav gotovo pretepel, ko bo opazil, da je ugriznil Mc Creadyja. Mogoče ga bo tepla tudi Izabela? Nekaj časa je okleval, potem pa se je pogljal naprej v gozd. Vso noč je krožil okrog taborišča in trikrat je slišal gospodarjeve klice: »Kazan, Kazan!« Ni se jim odzval, ni se hotel vrniti.

60. Še in še je lovil zajce, dokler se ni naveličal tako lahkih zmag. Začel je iskati težavnejši plen. Toda pri svojem iskanju je našel v snegu sladove, ki so bili zelo podobni njegovim. Bili so popolnoma sveži in njihov duh mu je izvil tiho cviljenje. Na jasi, obkroženi s smrekami, je sedel in dvignil glavo.

59. Velikokrat je že hotel zaviliti in priklicati volkove, toda vedno so mu glasovi zastali v grlu. Zato je prej našel hrano kot družbo. Proti poldnevju je zapazil pod drevjem belega zajca, ki je postal njegov prvi plen v svobodi. Presenečen je ugotovil, da je zajčje meso okusnejše kot zmrznjene ribe, s katerimi so ga hranili doslej.

58. Kazan se je svoboden odpravil v divjino. Čudno, kolikokrat je sanjal o svobodi, vsa leta, odkar so ga prvič vpregli v sani. Sedaj pa je bil svoboden in vendar ni bil srečen. Ljudi sicer ni pogrešal, pogrešal pa je družbo drugih psov, ogenj, pripravljeno hrano in celo sani. Tako sam je bil. Rad bi si našel družbo, še raje kakor hrano.

Za
naše
najmlajše

10

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER